

Освіта в Україні і зарубіжних країнах :
анотований бібліографічний список
2023. – Вип.10. – 33 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

Освіта в Україні

1.   **Абілова О. І. Штучний інтелект у формуванні цифрової грамотності та інформаційної безпеки здобувачів освіти** [Електронний ресурс] / О. І. Абілова, І. Беркешук, Цяньці Ван // Перспективи та інновац. науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина. – 2023. – № 12. – С. 88-99. *Розглянуто роль цифрової грамотності в підвищенні ефективності навчального процесу. Зазначено, що цифрова грамотність допомагає вчити учнів ефективно використовувати цифрові інструменти в освітніх цілях, такі як смартфони, планшети й комп'ютери для навчання. Вказано, що в класі учні можуть використовувати ці інструменти для вивчення змісту різних предметів, спілкування з іншими учнями на навчальні теми й створення власного цифрового контенту, пов'язаного з тією програмою, яку вони вивчають. А для цього вчителі повинні досконало володіти всіма цими технологіями, щоб мати змогу допомогти учням, коли потрібно. Тому цифрова грамотність важлива як для вчителів, так і для учнів в освітньому процесі.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5904/5937>

2.   **Агапова О. Публічне адміністрування вищою освітою в Україні: окремі аспекти** [Електронний ресурс] / О. Агапова, М. Белікова, С. Федчишин // Актуал. питання у сучас. науці. – 2023. – № 9. – С.356-365. *Встановлено, що публічне адміністрування вищою освітою в Україні – це діяльність спеціально уповноважених законом суб'єктів, що спрямована на виконання нормативно-правових актів шляхом прийняття рішень, вчинення дій у сфері вищої освіти з метою забезпечення публічного інтересу та сприяння реалізації права приватної особи на освіту. Визначено, що суб'єктами публічного адміністрування вищою освітою є Кабінет*

Міністрів України (КМ України); центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузеві державні органи, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти (ЗВО); органи місцевого самоврядування (ОМС), до сфери управління яких належать ЗВО; Національна академія наук України (НАН України) та національні галузеві академії наук; засновники ЗВО; органи громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки.
Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/6341/6374>

3.   **Баженков Є. В. Теоретико-методологічні засади стратегічного управління освітньої галузі** / Євген Володимирович Баженков. – Одеса : Олді-плюс, 2022. – 371 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A827134**
У монографії розглянуто: теоретико-методологічні засади забезпечення системи стратегічного управління освітньої галузі; розвиток освітньої галузі та предметну спрямованість стратегічного процесу; методологічну підтримку забезпечення системи стратегічного управління освітньої галузі; інструментальне забезпечення системи стратегічного управління освітньої галузі; концептуальну підтримку адаптивної системи забезпечення стратегічного управління освітньої галузі.

4.   **Базиляк Н. О. Трансформація управлінських підходів у реалізації Державної гуманітарної політики з інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору [Електронний ресурс]** / Н. О. Базиляк, О. С. Шутак // Публіч. упр. і адміністрування в Україні. – 2023. – Вип. 33. – С. 47-50. *Зазначено, що інтеграція сучасної вищої освіти до європейської системи вищої освіти – один із принципів державної освітньої політики. Приєднавшись до Болонського процесу, державна освіта взяла на себе зобов'язання відповідати цілям Болонського процесу, спрямованим на інтеграцію державної вищої освіти до європейського освітнього простору. Сьогодні процеси перетворення системи вищої професійної освіти характерні як Європі, так і сучасній освіті нашої держави. Європейська вища освіта діє в нових умовах, що характеризуються глобальною, новими комунікаційними технологіями, зростаючою конкуренцією та*

комерціалізацією. Текст: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/8.pdf>

5. **Беспарточна О. Особливості формування лідерських навичок в учнів закладів загальної середньої освіти** [Електронний ресурс] / О. Беспарточна // Теорія і практика упр. соц. системами. – 2023. – № 3. – С. 86-98. *Розглянуто основні аспекти процесу формування лідерських навичок серед школярів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), проаналізовано роль лідерства в різних сферах життя та виявлено необхідність у підготовці молодих людей до активної ролі в суспільстві. Увагу приділено розвитку комунікаційних навичок та наголошено на важливості уміння ефективно спілкуватися, вислуховувати інших та аргументувати свою позицію. Запропоновано розглянути необхідність заохочення учнів до самостійності в ухваленні рішень.* Текст : <http://tipus.khpi.edu.ua/article/view/288389>

6. **Бєлова В. В. Навчальна діяльність ЗВО в умовах війни та використання цифрових технологій : вітчизняний та зарубіжний досвід** [Електронний ресурс] / В. В. Бєлова // Педагогіка формування творч. особистості у вищ. і загальноосвіт шк. – 2023. – № 88. – С. 58-63. *Розглянуто зміни, які відбулися у сфері освіти, зокрема в навчальній діяльності закладів вищої освіти (ЗВО), у зв'язку із повномасштабною війною, яку розв'язала РФ в Україні. Зазначено, що студенти та викладачі зіштовхнулися із низкою труднощів в освітньому процесі. Насамперед, постало питання, як в подальшому навчатися, навіть дистанційно, якщо є проблеми з інтернетом, перебої із електропостачанням, слабкий сигнал зв'язку, коли всі психологічно перебувають у стані тривоги, неспокою. Констатовано, що повномасштабна війна в Україні стала каталізатором змін для системи освіти не тільки в Україні, а майже для всіх країн світу, поштовхом для цифрової трансформації та онлайн-навчання.* Текст : <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/88/10.pdf>

7. **Биков В. О. Суть та структура дослідницької діяльності науково обдарованих старшокласників** [Електронний ресурс] / В. О. Биков // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – 2023. – № 52. – С.16-28. *Розглянуто сутність дослідницької діяльності науково-обдарованих старшокласників у системі Малої академії наук України (МАН). Зазначено, що, організовуючи конкурси та інші наукові заходи, МАН створює потужну освітню платформу для активного навчання, генерування новітніх креативних ідей, оприлюднення результатів дитячих наукових досліджень, обміну досвідом, науково-практичними досягненнями учнів.* Текст : <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/22265>

8. **Близнюк Л. Перетворення помилок на можливості: формування нової культури реагування на помилки в Новій українській школі** [Електронний ресурс] / Л. Близнюк , А. Гесь // Наука і техніка сьогодні. – 2023. – № 9. – С. 259-271. *Розглянуто особливості ставлення до помилок в Новій українській школі (НУШ). Запропоновано варіанти можливого реагування та коригування помилок, що не лише допомагає уникнути стресових ситуацій на уроках, але й сприяє активному навчанню та створенню сприятливого середовища під час навчального процесу. Проаналізовано значення позитивного ставлення до помилок у формуванні нової культури реагування на помилки учнів. Зазначено, що вирішення помилок і підходи до їх виправлення відповідають принципам НУШ, що забезпечує їх впровадження в навчальний процес та сприяє активному навчанню.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/5605>

9. **Буняк В. У 28 українських університетах працюють студентські мовні омбудсмани** [Електронний ресурс] / Валерія Буняк // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 21 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що 19 жовтня Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень провів першу онлайн-зустріч із 28 студентськими мовними*

омбудсменами України та обговорив питання необхідності створення Ліги мовних амбасадорів. На зустрічі обговорили питання посилення контролю за дотриманням мовного закону, забезпечення прав на навчання державною мовою, а також створення можливостей для утвердження української мови в молодіжному середовищі. Наведено перелік українських навчальних закладів, де є мовний омбудсмен. Текст: <https://detector.media/infospace/article/218380/2023-10-21-u-28-ukrainskykh-universytetakh-pratsyuyut-studentski-movni-ombudsmany>

10. **Віра в оптимізм молоді** [Електронний ресурс] / // Голос України. – 2023. – 4 жовт. [№ 199]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Заступниця Голови Верховної Ради України (ВР України), перебуваючи з робочим візитом в Одесі, відвідала Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Як повідомила прес-служба Апарату ВР України, Олена Кондратюк зустрілася з ректором університету Вячеславом Трубою, який розповів, чим живе університет і як працює в умовах війни. О. Кондратюк зауважила, що, на жаль, освітні заклади України забезпечені укриттями лише на 67,8 %, тому робота з облаштувань та будівництва нових сховищ повинна вестися постійно. Для цього на 2023 рік було передбачено 1,5 млрд грн. А у представленому урядом проєкті Держбюджету на 2024 рік на укриття вже передбачається 2,5 млрд грн. Заступниця Голови Верховної Ради України подякувала колективу університету за те, що попри постійні ракетні обстріли, вони продовжують працювати і надавати якісні освітні послуги в незламній Одесі. «Освіта під час війни має бути одним із пріоритетів. Вигравши війну, ми маємо виграти й мирне та успішне майбутнє країни, а без освіченої та конкурентоздатної молоді — це майже неможливо», — наголосила О. Кондратюк. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374123>

11. **Гал І. В Україні ліквідують заочну форму навчання і не тільки: що відомо про кардинальну реформу освіти** [Електронний ресурс] / Ірина Гал // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2023. – 23 жовт. — Електрон. дані.

Йдеться про те, що невдовзі система отримання вищої освіти в Україні може кардинально змінитися, зокрема, дистанційне навчання буде введено замість заочного або вечірнього. За словами очільника Міністерства цифрової трансформації України Михайла Федорова, у студентів буде більше свободи дій, вони зможуть вибирати, скільки вчитися, які предмети цікаві і навіть зможуть змінювати спеціальність після 1–2 років навчання; студенти за контрактом зможуть регулювати терміни навчання, що допоможе формувати зручний графік, якщо вони працюють або хочуть приділити більше уваги певним предметам. Текст: <https://fakty.ua/427951-v-ukraine-likvidiruyut-zaochnuyu-formu-obucheniya-i-ne-tolko-cho-izvestno-o-kardinalnoj-reforme-obrazovaniya>

12. Гірак Г. Гранти для ветеранів: який бізнес обирають захисники [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 4 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що у квітні цього року почала діяти грантова програма для ветеранів, ветеранок та другого з їх подружжя.. Зазначено, що ваучери на навчання еквівалентом майже 27 тис. грн. - це один із механізмів, які реалізує держава, щоб підтримати ветеранів та ветеранок у мирному житті. За програмою надання ваучерів можливе навчання за 123 професіями та спеціальностями, від ІТ-технологій до сільського господарства, але лише для учасників бойових дій (УБД) доступне навчання за спеціальностями "економіка" та "менеджмент". За словами міністра економіки Юлії Свириденко, віднедавна УБД та люди з інвалідністю внаслідок війни можуть пройти безоплатне професійно-технічне навчання у восьми Центрах профтехосвіти Державної служби зайнятості, - у Рівному, Одесі, Харкові, Івано-Франківську, Полтаві, Львові, Дніпрі, Сумах. Навчання відбувається за 95 ліцензованими професіями та 365 освітніми програмами. Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4628876-hranty-dlia-veteraniv-yakyi-biznes-obyrauit-zakhysnyky>*

13. **Гранти для студентів «Острозької академії»** [Електронний ресурс] // Голос України. – 2023. – 12 жовт. [№ 205]. – Електрон. дані. *Як написала на своїй сторінці у Фейсбуці Заступниця Голови Верховної Ради України (ВР України) Олена Кондратюк, кожен сьогодні повинен бути на своєму місці — робити все для того, щоб пришвидшувати нашу перемогу. Попереду перед нами стоїть багато викликів, які стосуються відновлення, відбудови та посилення безпеки України. Вона переконана, що треба готувати молоде покоління до активної участі у процесах відновлення, відбудови та посилення безпеки України. Вже наразі, на її переконання, треба готувати молоде покоління до активної участі у цих процесах. Тому освіта надважлива. А ще важливіше створювати можливості здобувати якісну освіту в Україні за тими напрямками, де вирішуватимуться питання і прийматимуться визначальні рішення про наше майбутнє.* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374290>

14. **Григоренко О. М. Харчування учнів у закладах освіти: теорія, методологія, практика** / О. М. Григоренко. – Київ : Кондор, 2023. – 436 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А827018** У монографії подано науково-теоретичне обґрунтування впливу харчування на здоров'я та працездатність учнів. Визначено відповідність харчування учнів закладів загальної середньої освіти гігієнічним вимогам із урахуванням їх статі, віку, стану здоров'я та впливу зовнішнього середовища. Проаналізовано систему інновацій у сфері організації харчування учнів як невід'ємну частину забезпечення учнів раціональним, якісним харчуванням. Значну увагу приділено продуктовим інноваціям в усуненні дисбалансів у раціонах харчування. Проаналізовано систему оцінювання якості харчування школярів. Описано систему оцінювання конкурентоспроможності продукції та послуг; удосконалення визначення конкурентоспроможності пропозиції послуг з організації харчування; формування конкурентоспроможного кадрового потенціалу у сфері організації харчування учнів у закладах освіти.

Надано оцінку ефективності діяльності підприємств – організаторів харчування учнів у закладах освіти

15. **Давиденко Г. В. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація** / Ганна Віталіївна Давиденко. – Вінниця : Твори, 2023. – 239 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ70177** Розкрито теоретико-методичні засади організації цифрової інклюзії. Проаналізовано державну політику та розроблено методичні рекомендації щодо доступності інформації, представленої в електронно-цифровій формі, для осіб найбільш чутливих соціальних груп. Видання створене для соціально привабливого та легкого сприйняття контенту та програмного забезпечення

16. **Добрянська О. М. Аналітичний огляд створення центрів професійного розвитку педагогічних працівників в територіальних громадах Дніпропетровської області** [Електронний ресурс] / О. М. Добрянська // Публіч. упр. і адміністрування в Україні. – 2023. – Вип. 34. – С. 38-42. Проаналізовано стан кадрового забезпечення центрів професійного розвитку і як наслідок надання якісної консультативної підтримки педагогам, проведення супервізії та координації діяльності професійних спільнот. Досліджено питання охоплення послугами центрів професійного розвитку педагогів Дніпропетровської області в розрізі адміністративних районів. Розглянуто форми співробітництва територіальних громад у сфері освіти, в частині надання послуг центрів професійного розвитку. Виокремлено питання угод про співробітництво територіальних громад, що вказує на підвищення якості надання послуг населенню в громадах на основі спільних інтересів та цілей. Текст: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/34-2023/6.pdf>

17. **«Дуже важливо, щоб нашу молодь чули на потужних світових майданчиках»** [Електронний ресурс] // Голос України. – 2023. – 13 жовт. [№ 206]. – Електрон. дані. Як повідомила народна депутатка, голова підкомітету з питань вищої освіти парламентського Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань освіти, науки та інновацій Юлія

Гришина, молодіжний делегат від України до ООН, секретар Експертної ради студентства закладів вищої освіти (ЗВО) Кирило Демченко взяв участь у засіданні Третього комітету 78-ої Генасамблеї ООН та виступив на ньому. Нагадано, що Експертна рада студентства ЗВО створена при голові підкомітету з питань вищої освіти. В її межах працює кілька робочих груп — зокрема, з питань розширення прав студентів та студентського самоврядування. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374314>

18. **Дьоміна І. О. Публічно-приватне партнерство як механізм реалізації реформи нової української школи та подолання освітніх викликів в Україні** [Електронний ресурс] / І.О Дьоміна // Публіч. упр. і адміністрування в Україні. – 2023. – Вип. 33. – С. 61-66. *Стаття присвячена ролі публічно-приватного партнерства (ППП) у реалізації реформи Нової української школи (НУШ) у загальній середній освіті та можливостям імплементації кращих закордонних і українських практик у подоланні освітніх викликів після декількох років пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення Росії на територію України, перезавантаження освітньої системи для відновлення й удосконалення зруйнованої росіянами освітньої інфраструктури деокупованих українських міст. Обґрунтовано ефективність взаємодії зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів у межах реалізації освітніх проєктів PPP. На основі визначених ключових факторів збільшення ролі PPP у вирішенні складних завдань освітньої галузі запропоновано впровадження комплексу заходів щодо формування нового освітнього середовища у контексті співпраці публічного та приватного партнерів.* Текст: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/11.pdf>

19. **Зелена О. Я. Громадянська ідентичність студентської молоді під час війни (кейс Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка)** [Електронний ресурс] / О. Я. Зелена, І. Л. Мірчук // Регіон. студії. – 2023. – № 34. – С. 12-17. *За результатами соціологічного опитування, проведеного у Дрогобицькому державному*

педагогічному університеті ім. Івана Франка, виявлено, що під час війни відчуття громадянської ідентичності молоді зросло, а більшість студентів пишаються своїм громадянством. Показано, що у складних воєнних умовах для української молоді важливість національної належності децю переважила над громадянською, а належність до свого регіону, світової чи європейської спільноти відійшли на задній план. Встановлено, що війна стимулює молодих українців до активної участі в допомозі українській армії та тимчасово переміщеним особам, як фізично, так і фінансово. Бажання працювати на користь перемоги своєї держави свідчить про громадянську зрілість молоді. Текст : <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/34/2.pdf>

20. **Зобов'язальні відносини в аспекті рекодифікації цивільного кодексу України: перспективи правового регулювання : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Київ, 22 листоп. 2021 р.) / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Від. проблем цив., труд. та підприємн. права ; [за заг. ред. О. В. Скрипнюка та ін.]. – Київ : Інтерсервіс, 2022. – 97 с. : іл. *Шифр зберігання в Бібліотеці: B369582* *Зі змісту: Проблеми нормативно-правового регулювання процедури зовнішнього незалежного оцінювання / О. М. Котенко. – С. 87-89***

21. **Інформаційно-освітнє середовище сучасного закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту / О. А. Шинкарук [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – Вид. 2-ге, перероб. та допов. – Луцьк : Вежа-Друк, 2023. – 285 с. : іл., табл. *Шифр зберігання в Бібліотеці: A825594* *Висвітлено теоретико-методологічні засади створення й функціонування інформаційно-освітнього середовища в системі вищої освіти з фізичної культури і спорту. Досліджено механізми взаємодії між суб'єктами освітньої діяльності. Представлено технологію проєктування інформаційно-освітнього середовища в закладах вищої освіти фізкультурного спрямування та досвід організації освітнього процесу в умовах розвиненого інформаційного суспільства.***

22. **Карпенко О. Соціально-педагогічна підтримка студентів в умовах війни** [Електронний ресурс] / О. Карпенко // Перспективи та інновац. науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина. – 2023. – № 12. – С. 267-276. *Розглянуто основні аспекти соціально-педагогічної підтримки студентів. Наголошено, що в умовах війни для українських студентів соціально-педагогічна підтримка - це отримання стипендії та грантів, фінансова допомога, медична допомога, психологічна підтримка, кар'єрне консультування, культурні та соціальні заходи, доступ до інформаційних ресурсів тощо. Зазначено, що війна може суттєво вплинути на навчання та планування майбутньої кар'єри. Запропоновано методичні поради студентам під час війни.* Текст : [http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5919/5952\](http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5919/5952)

23. **Катишев К. Уряд визначив пріоритетний вид освіти в Україні** [Електронний ресурс] / К. Катишев // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 19 жовт. — Електрон. дані. *Як зазначив Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль на нараді 19 жовтня з Міністерством освіти і науки України (МОН), Міністерством економіки України, Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством фінансів України, військова освіта є пріоритетною для України на найближчі роки. Також обговорили проблеми реалізації проєктів освіти в країні.* Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4633116-uriad-vyznachyv-priorytetnyi-vyd-osvity-v-ukraini>

24. **Качмар О. В. Орієнтири розвитку освітньої галузі України в умовах воєнної агресії** [Електронний ресурс] / О. В. Качмар // Актуал. питання у сучас. науці. – 2023. – № 9. – С.705-717. *Розглянуто необхідність адаптації освітньої системи до викликів воєнної ситуації. Розкрито проблеми та виклики в умовах війни та післявоєнної відбудови, де важливого значення набувають питання створення комфортного освітнього середовища та організації освітнього процесу, особливо для тих дітей, які отримали психологічну травму. Зазначено, що з метою надання*

психоемоційної підтримки населенню під час війни, формування у педагогічних працівників навичок роботи з дітьми започатковано Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної допомоги.

Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/6372/6405>

25. Козак І. Завдяки проекту «Freedom Space» 30 укриттів перетворили на шкільний простір [Електронний ресурс] / Ірина Козак // Голос України. – 2023. – 6 жовт. [№ 201]. – Електрон. дані. *Зазначено, що на реалізацію проекту було залучено 120 млн грн. За грантові кошти облаштували сховища і у двох закладах на Хмельниччині. Їх проінспектували народні депутати України Андрій Богданець та Микола Стефанчук разом із першим заступником начальника Хмельницької ОВА Сергієм Тюріним. Вони відвідали укриття в закладах шкільної освіти обласного центру, які були оновлені у межах проекту «Freedom Space», та побачили, як там проходить навчання. Зауважено, що мета проекту «Freedom Space» - повернути маленьким українцям дитинство, незважаючи на загрози війни, зробити безпечним час їх перебування в школі, мінімізувати ризики під час ракетних атак ворога, - успішно досягається в Україні, зокрема, і на Хмельниччині. Цьому значною мірою посприяв народний депутат України Андрій Богданець, а фінансову підтримку надав міжнародний партнер «Freedom Holding Corp».* Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374197>

26. Колегія МОН підтримала розвиток Національної електронної науково-інформаційної системи [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 20 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням пресслужби Міністерства освіти і науки (МОН) України, колегія МОН підтримала подальший розвиток та доопрацювання Національної електронної науково-інформаційної системи nauka.gov.ua. "Система дуже важлива для наукової сфери України, адже вона є інструментом для переведення більшості процесів у цифрову площину – конкурсів, атестації, ведення реєстрів тощо. Ми вже цього року вперше проводимо два конкурси проектів наукових досліджень і розробок МОН у цій системі. Простими словами, у нас*

з'являється реальний шанс забути про "папки на зав'язках"', – сказав заступник міністра освіти і науки України Денис Курбатов. Подальший розвиток системи paika.gov.ua передбачає: поліпшення наявних і створення нових модулів; виправлення недоліків у законодавстві, що заважають ефективній роботі системи; надання українським учням, науковим установам і ЗВО цифрового інструмента для демонстрації своєї дослідницької інфраструктури та наукових результатів; забезпечення можливостей комунікації між бізнесом і наукою тощо. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/kolegiya-mon-pidtrimala-rozvitok-nacionalnoyi-elektronnoyi-naukovoinformaciynoyi-sistemi.ht>

27. **Котеньова О. Правове забезпечення ефективного управління закладом загальної середньої освіти в умовах воєнного часу** [Електронний ресурс] / О. Котеньова, М. Максименко // Укр. пед. журн. – 2023. – № 3. – С. 23-31. Проаналізовано сучасні дослідження з проблематики правового регулювання та забезпечення дієвого управління освітнім закладом в умовах війни. З'ясовано, що чинні нормативно-правові акти недостатньо регламентують та забезпечують ефективне управління освітнім закладом під час воєнного часу. Здійснено аналіз існуючого правового забезпечення щодо управління освітнім закладом в умовах воєнного стану. Текст : <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/675/704>

28. **Кремень В. Г. Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану** [Електронний ресурс] / В. Г. Кремень // Наука та наукознавство. – 2023. – № 2. – С. 3-22. Наведено інформацію про основні напрями діяльності НАПН України в умовах воєнного стану: наукові та науково-організаційні заходи; системний науково-методичний супровід освіти, співпрацю з Міністерством освіти і науки України (МОН України) та закладами освіти; надання психологічної підтримки населенню в кризових умовах; міжнародну інформаційно-просвітницьку діяльність і підтримку інформаційної безпеки, волонтерську

допомогу.

Текст

:

https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/Nauka_ta_Naukoznnavstvo_2-2023-3-22.pdf

29. Лещик О. «У сучасних реаліях нести відповідальність за історію України — великий тягар»: учитель Євгеній Шелест про викладання [Електронний ресурс] / Ольга Лещик // Дзеркало тижня. – 2023. – 15 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про Євгенія Шелеста, учителя історії України та всесвітньої історії, методиста родом із міста Носівка на Чернігівщині. На його думку, підхід до викладання предмета має бути сучасним. Є. Шелест працює в приватному закладі «Britannica School», уже півтора року викладає в проєкті «Залишаємось з Україною», записує аудіоуроки для дітей у проєкті «Вчися вухами» від ГО «Смарт освіта», а також веде свій телеграм-канал «Що там по історії?». Одне з нововведень учителя – використання мемів на історичну тематику. Зауважено, що він не лише любить створювати їх власноруч, а й часто дає учням завдання створити мем до теми. Крім того, Євгеній використовує в роботі інтерактивні завдання, аби зацікавити дітей у вивченні історії, орієнтуючись на їхні потреби, адже «запит учня завжди важливіший за програму».* Текст: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/u-suchasnikh-realijakh-nesti-vidpovidalnist-za-istoriju-ukrajini-velikij-tjahar-uchitel-jevhenij-shelest-pro-vikladannja.html>

30. Лі Цзінпінь. Інтернаціоналізація освітньої та наукової діяльності університетів України в умовах військового стану: публічно-управлінський аспект [Електронний ресурс] / Лі Цзінпінь, А. Мельниченко // Наук. перспективи. – 2023. – № 8. – С. 14-26. *Розглянуто дії центрального органа державної виконавчої влади у сфері освіти і науки стосовно сприяння інтернаціоналізації діяльності університетів в умовах війни. Охарактеризовано досвід інтернаціоналізації Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського (КПІ) під час правового режиму воєнного стану. На основі аналізу оприлюднених звітів університету показано, що фінансування наукових досліджень за рахунок міжнародних*

грантів та прямої міжнародної допомоги дозволило компенсувати втрати університету, пов'язані зі скороченням держбюджетного фінансування. Відзначено, що університет активізував участь в європейських альянсах університетів, що суттєво розширює можливості дослідників і освітян брати участь у науково-дослідницьких проєктах і програмах академічних обмінів. Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/6035/6069>

31. Локтєв В. М. Національна академія наук — не важка і не непотрібна радянська спадщина, а унікальне вітчизняне явище з історією і традиціями [Електронний ресурс] / В. М. Локтєв // Вісн. НАН України. — 2023. — № 8. — С.3-13. *Подано точку зору академіка НАН України Локтєва Вадима Михайловича на пропозиції Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій при Кабінеті Міністрів України (КМ України) щодо реформування вітчизняної науково-освітньої сфери. Висловлено думку, що будь-які її зміни неможливі без активної участі вчених Національної академії наук України (НАН України), яка, в свою чергу, має зробити все від неї залежне, аби очолити процес такого реформування не тільки стосовно всієї системи науки й освіти, а й себе самої. При цьому зусилля мають спрямовуватися на наповнення реформ конкретним змістом, необхідною послідовністю кроків і зв'язками з розвитком економічних, соціальних та інших важливих для країни проблем. На думку вченого, ігнорування ролі і можливостей НАН України є дією, гіршою за злочин, стратегічною помилкою.* Текст : <https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3891>

32. Луканська А. Дистанційка може «поховати» заочку: з наступного року хочуть скасувати набір на окремі форми навчання [Електронний ресурс] / Анна Луканська // Голос України. — 2023. — 6 жовт. [№ 201]. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що з наступного року вищі навчальні заклади (ВНЗ) припинять набирати вступників на заочну та вечірню форми здобуття освіти, а коледжі — охочих здобути диплом*

молодшого бакалавра. Такі зміни передбачено проєктом Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підсумкової атестації та вступної кампанії 2024 року» (№ 10092), поданий народними депутатами Сергієм Бабаком, Георгієм Мазурашу, Сергієм Колебошиним та групою інших парламентаріїв. Зазначено, що законопроєкт покликаний врегулювати процедуру прийому до ВНЗ в умовах воєнного стану — надати Міністерству освіти і науки повноваження провести Національний мультипредметний тест (НМТ) замість передбаченого законодавством ЗНО. Водночас 2024 року проведуть пілотування державної підсумкової атестації (ДПА) серед молодших школярів, в якому братимуть участь до 2000 четвертокласників півсотні шкіл. Для цього внесуть зміни до Закону «Про повну загальну середню освіту». Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374189>

33. **Луканська А. «Цифровий університет»: якість навчання та віртуальна академічна мобільність** [Електронний ресурс] / Анна Луканська // Голос України. – 2023. – 13 жовт. [№ 206]. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що 10 університетів із Харкова, Львова, Чернівців, Сум, Херсона та Києва увійшли до команди проєкту «Цифровий університет — Відкрита українська ініціатива» (DigiUni), який реалізують в Україні в межах програми Erasmus+. Презентація проєкту відбулася у Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка, який є його координатором. «Метою проєкту є вплив на хаотичні процеси цифрової трансформації в освіті, щоб організувати їх та зрештою виробити цифрову освітню екосистему України, яка стане основою безперервної, високоякісної, інклюзивної, прозорої освіти незалежно від місця перебування учасників цього процесу», — зазначив під час презентації «DigiUni» ректор КНУ ім. Т. Шевченка Володимир Бугров. Така ініціатива є відповіддю на масштабні виклики, пов'язані з війною та міграцією. Проєкт передбачає не тільки створення нового цифрового продукту, а й налагодження тісної взаємодії та обмін напрацюваннями між українськими університетами, що*

надзвичайно важливо для розвитку вищої освіти в Україні в умовах війни, обмежених ресурсів та постійних змін, про що зауважив заступник міністра освіти і науки України Дмитро Завгородній. Йдеться про створення загальноукраїнського цифрового освітнього середовища — «DigiPlatform», яке надаватиме та об'єднуватиме цифрові потужності зі створення відповідного контенту, а в подальшому — можливість розміщення віртуальних і віддалених лабораторій, матеріалів для віртуальної та доповненої реальності, навчальних ігор, взаємної перевірки та матиме штучний інтелект, що саморозвивається. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374312>

34. **Лунгол О. Дослідження сучасних кіберзагроз в освітньому середовищі** [Електронний ресурс] / О. Лунгол // Актуал. питання у сучас. науці. – 2023. – № 9. – С.630-641. *Розглянуто найпоширеніші кіберзагрози в освітньому середовищі. Проаналізовано особливості кібератак на заклади освіти в умовах воєнного стану. Наведено заходи, спрямовані на подолання сучасних кібернебезпек у захисті освітнього простору.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/6365/6398>

35. **Мандрагеля В. А. Система освіти та ринок праці: питання взаємозалежності** [Електронний ресурс] / В. А. Мандрагеля // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2023. – № 52. – С. 155-161. *Метою статті є узагальнення статистично-аналітичної інформації та прогнозів щодо змін в освіті в європейських країнах та Україні в контексті трансформації ринків праці. Відтак, перед сферою освіти постало важливе завдання щодо запровадження гнучких і ефективних навчальних програм. Наведено статистику щодо освіти та рівня безробіття в Україні, збитки від війни, що була розв'язана РФ у 2022 р.* Текст : <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/22403>

36. **Мельник Р. Українську мову у школах Криму не вивчають навіть факультативно** [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням*

Постійного представництва Президента України в Автономній Республіці Крим (АРК), російські загарбники послідовно витісняють українську мову із системи освіти в тимчасово окупованому Криму. «У школах окупованого Криму вивчення української мови не пропонують вже навіть факультативно, як це було в минулі роки окупації», — йдеться у повідомленні. Як інформує Представництво, попри те, що українська та кримськотатарська разом із російською оголошені окупантами в Криму державними мовами, «їх послідовно вичавлюють із системи освіти півострова». Текст: <https://detector.media/infospace/article/217944/2023-10-11-ukrainsku-movu-u-shkolakh-krymu-ne-vyvchayut-navit-fakultatyvno/>

37. Мельниченко А. Управлінські виміри цифрової трансформації освіти в контексті формування потенціалу розвитку регіонів [Електронний ресурс] / А. Мельниченко, М. Дергалюк // Наук. перспективи. – 2023. – № 7. – С. 222-233. *Зазначено, що в умовах сучасних суспільних трансформацій, появи невідкладних завдань, пов'язаних із майбутнім повоєнним відновленням України та її регіонів, розвиток людського потенціалу стає імперативною метою. У свою чергу, розвиток людського потенціалу та його відповідна актуалізація неможливі без належного функціонування системи вищої освіти, яка задовольняє сучасні та майбутні потреби економіки загалом і ринку праці зокрема. Тому однією із запорук цього є формування цифрової культури, цифрових навичок у населення регіонів, що виявляється в умінні використовувати цифрові технології. Розглянуто сутність цифрової трансформації освіти та головні напрями управління цим процесом. Текст :* <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/5657/5689>

38. Мироненко Н. Використання інтернет-технологій та соціальних медіа в освітньому процесі та професійній діяльності викладачів закладів вищої освіти [Електронний ресурс] / Н. Мироненко, О. Абрамова, О. Пуляк // Наука і техніка сьогодні. – 2023. – № 10. – С. 284-294. *Розглянуто фактори, які сприяють успішному впровадженню*

інтернет-технологій і соціальних медіа в освітній процес закладів вищої освіти (ЗВО) та розробці ефективних стратегій використання соціальних медіа для досягнення навчальних цілей. Визначено важливість медіаграмотності для викладачів ЗВО в контексті використання соціальних медіа. Зазначено, що впровадження інтернет-технологій і соціальних медіа в освітній процес ЗВО полегшують спільну роботу над проєктами та обмін ідеями, а також швидкий доступ до актуальної інформації. Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/6016>

39. **Мулеса П. П. Засоби віртуальної наочності в освітньому процесі та підготовка вчителів математики та інформатики до їх використання** / Павло Павлович Мулеса ; [наук. ред. О. В. Семеніхіна] ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : Цьома С. П., 2023. – 297 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A827217** В монографії обґрунтовано тенденції візуалізації в освіті й використання засобів віртуальної наочності в освітньому процесі. Представлено класифікацію засобів віртуальної наочності. Описано концепцію підготовки майбутніх учителів до використання засобів віртуальної наочності у професійній діяльності. Висвітлено теоретичні й практичні засади підготовки майбутніх учителів математики та інформатики до використання засобів віртуальної наочності у професійній діяльності. Обґрунтовано теоретично і підтверджено статистично педагогічну систему такої підготовки

40. **На Київщині збудували бомбосховище у вигляді казкового будиночка** [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2023. – 8 жовт. – Електрон. дані. Йдеться про те, що у Гостомелі (Київська область) збудовано унікальне бомбосховище «Hobbit house», аби була можливість відновленій школі розпочати навчальний рік. Окремий будинок-сховище нагадує справжній казковий будиночок гобітів. Він розрахований на 55 осіб, але там комфортно можуть розміститися понад 70 дорослих та дітей. Команда прагнула створити саме казковий будиночок, аби мінімізувати

стрес та асоціації дитлахів з небезпекою. Зауважено, що повне фінансування будівництва основного бомбосховища здійснили НПО Країни (українська громада у Японії). Текст : <https://wz.lviv.ua/news/498953-na-kyivshchyni-zbuduvaly-bomboskhovyshe-u-vyhladi-kazkovoho-budynochka>

41. Національний тест з української мови востаннє відбудеться за старим правописом [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 16 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що у 2024 р. національний мультипредметний тест з української мови (НМТ) востаннє відбудеться за нормами старого правопису. Про це в коментарі для Освіта.іа повідомив заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти Василь Терещенко. Це рішення відповідає наказу Міністерства освіти і науки (МОН) про впровадження нової редакції українського правопису. В. Терещенко наголосив на тому, що у 2024 р. завдання не матимуть на меті перевіряти орфографічні норми, змінені новим правописом. Таким чином, наступний рік стане останнім, коли в тестах уникатимуть слів, чие написання змінилося. У 2024 р. закінчиться п'ятирічний перехідний період зі старого на новий правопис. Уже від 2025 р. завдання зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) будуть укладатися відповідно до нової редакції правопису. Текст: <https://chytomo.com/natsionalnyj-test-z-ukrainskoi-movy-vostannie-vidbudetsia-za-starym-pravopysom/>

42. Олена Кондратюк разом із латвійськими благодійниками передала автобуси та гуманітарну допомогу ліцеїстам Одеського Військово-морського ліцею [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2023. – 4 жовт. [№ 199]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Заступниця Голови Верховної Ради України (ВР України) Олена Кондратюк разом із латвійськими партнерами взяла участь у церемонії принесення клятви ліцеїстами Військово-морського ліцею ім. віце-адмірала Володимира Безкоровайного, що в Одесі. «Це унікальний і єдиний в Україні навчальний заклад такого профілю. Його було евакуйовано з Севастополя. І це саме той ліцей, чії хлопці під час анексії Криму рф не

скорилися окупантам і співали гімн України, аби продемонструвати свою відданість Українському народові», — нагадала вона. Зазначено, що О. Кондратюк разом із представниками латвійських благодійних фондів передала для потреб ліцею два автобуси та гуманітарну допомогу: спальні мішки, окопні свічки, сухпаї, консерви, традиційний латвійський хліб, солодоці. Вона повідомила, що один із подарованих автобусів буде використовуватися для здійснення перевезення ліцеїстів в тренувальні центри й табори в межах України, а інший — магістральний, для поїздок на стажування за кордон, зокрема, в Латвію. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374138>

43. **Особливості впровадження медіаосвіти як важливої складової модернізації освітньої галузі в Україні** [Електронний ресурс] / О. Чубрей, Н. Мельник, А. Мельник, В. Підгірна // Наука і техніка сьогодні. – 2023. – № 10. – С.341-349. *Розглянуто педагогічні аспекти формування медійної та інформаційної грамотності, розкрито головні завдання медіаосвіти для педагогічної спільноти. Охарактеризовано Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, протидії зовнішній інформаційній агресії, розвитку й консолідації громадянського суспільства. Визначено головні завдання медіаосвіти.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/6021>

44. **Пугач В. Впровадження дистанційного навчання в закладах вищої освіти** [Електронний ресурс] / В. Пугач // Наука і техніка сьогодні. – 2023. – № 10. – С. 307-319. *Зазначено, що в Україні накопичено певний позитивний досвід впровадження дистанційної освіти не як різновиду заочного навчання, а як нової, самостійної форми професійної підготовки зі значними потенційними можливостями. Однак, дистанційна форма навчання не позбавлена і певних недоліків. Встановлено, що в дистанційному режимі ускладнено забезпечення достовірності того, що отримані від студента матеріали для перевірки дійсно підготовлені без*

сторонньої допомоги. Тому в умовах, які наразі склалися в нашій державі дистанційна форма навчання є надзвичайно актуальною та доцільно розглядати її не як альтернативну систему навчання, а як механізм, який дозволяє оптимізувати навчальний процес. Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/6018>

45. Пуль С.С. **Співробітництво територіальних громад як механізм реалізації державної політики у сфері загальної середньої освіти** [Електронний ресурс] / С. С. Пуль // Публіч. упр. та адміністрування. – 2023. – № 35. – С. 48-53. *Розглянуто механізми співробітництва територіальних громад у сфері загальної середньої освіти (ЗЗСО) та надано рекомендації щодо їх вдосконалення.* Текст : <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/35-2023/9.pdf>

46. Пустіва В. **Уряд схвалив реорганізацію НАУ: університет готує судовий позов** [Електронний ресурс] / Валентина Пустіва // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 13 жовт. — Електрон. дані. *Як зазначив представник Кабінету Міністрів України (КМ України) у Верховній Раді України (ВР України) Тарас Мельничук, погоджено пропозицію Міністерства освіти і науки (МОН) про реорганізацію Національного авіаційного університету (НАУ) шляхом поділу його на державний університет "Київський авіаційний інститут" та Українську державну льотну академію з віднесенням їх до сфери управління МОН. Зазначено, що НАУ не погоджується з таким рішенням і готує судовий позов до КМ України у зв'язку з реорганізацією ВНЗ.* Текст: <https://ua.korrespondent.net/city/kiev/4631384-uriad-skhvalyv-reorhanizatsiui-nau-universytet-hotuie-sudovyi-pozov>

47. Пушкарьова Н. **Конституційна гарантія доступності вищої освіти та принципи рівності: правовий аналіз на прикладі захисту прав соціально вразливих верств населення** [Електронний ресурс] / Н. Пушкарьова // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія : Право. – 2023. – Т. 1, № 76. – С. 109-115. *Зазначено, що Конституція України гарантує*

доступність і безоплатність вищої освіти, щоправда, далі уточнює, що громадяни мають право здобувати вищу освіту безкоштовно на конкурсній основі. Наведено приклади, які можна трактувати як забезпечення рівного доступу до вищої освіти соціально вразливих верств населення. Проаналізовано зміни в правовому забезпеченні рівного доступу до вищої освіти для соціально вразливих верств населення, наведено думки науковців. Зауважено, що вища освіта є важливою складовою у становленні особистості як професіонала і як людини. Забезпечення ж рівного доступу до вищої освіти для соціально вразливих верств населення є проявом соціальної держави, якою є Україна. Текст: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281102/275229>

48. **Редіна П. Інститут студентського самоврядування у закладах вищої освіти : теоретико-прикладний аспект** [Електронний ресурс] / П. Редіна // Наука і техніка сьогодні. – 2023. – № 9. – С. 65-74. *Наголошено на важливості інституту студентського самоврядування, визначено його позитивний вплив на освітній процес та управління закладом вищої освіти (ЗВО). Акцентовано увагу на нерівності прав студентів на самоорганізацію у приватних ЗВО та ЗВО державної форми власності, що порушує не лише права студентів, а й наділяє додатковими правами приватні ЗВО у порівнянні з державними. Увагу приділено питанню фінансування студентського самоврядування. Запропоновано задля усунення недоліків у правовому регулюванні діяльності студентського самоврядування внести відповідні зміни до чинного Закону України «Про вищу освіту» або ж прийняти окремий нормативний акт, який би встановлював правові засади функціонування та діяльності студентського самоврядування.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/5588>

49. **Рзаєва С. Стан і перспективи використання інформаційних технологій в закладах вищої освіти** [Електронний ресурс] / С. Рзаєва, В. Гамалій // Наука і техніка сьогодні. – 2023. – № 10. – С. 456-468. *Висвітлено стан інформатизації закладів вищої освіти (ЗВО) та визначено потенціал*

інформаційних технологій (ІТ), що можуть бути застосовані для оптимізації існуючих чи впровадження нових програмних рішень. Проаналізовано рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в Україні за міжнародними рейтингами. Визначено шляхи застосування штучного інтелекту, хмарних технологій для інформатизації діяльності ЗВО. Зазначено, що такі технології можуть бути використані для інформатизації освітньої діяльності, фінансово-господарської діяльності, наукових досліджень, управління вступною кампанією та створення єдиного інформаційного простору ЗВО. Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/6030>

50. **Сергійчук В. Діаспора воює за Україну. А хто в Україні проти діаспори?** [Електронний ресурс] / Володимир Сергійчук // Україна молода. – 2023. – 11 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про ситуацію навколо кафедри в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, яка готує фахівців з історії української діаспори. Окреслено позицію експертної групи Національного агентства з оцінки якості вищої освіти (НАЗЯВО) щодо освітньої програми "Світове українство в цивілізаційному поступі (з поглибленим вивченням іноземних мов)", зокрема зазначено, що на засіданні НАЗЯВО 27 червня 2023 року його голова Андрій Бутенко вніс пропозицію про повернення вказаної програми на повторний розгляд Галузевої експертної ради (ГЕР). Наголошено на важливості співробітництва з українською діаспорою, яка допомагає Україні матеріально і в країнах свого розселення активно впливає на владу з метою потужнішої підтримки України, а також делегує добровольців на боротьбу з російськими агресорами.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3876/188/178760/>

51. **Стеців І. Проблеми імплементації освіти дорослих в Україні та напрями їх розв'язання у воєнний та післявоєнний період** [Електронний ресурс] / Ірина Стеців, Ігор Стеців // Наук. інновації та перед. технології. Серія : Упр. та адміністрування. Економіка. Право. Педагогіка, Психологія. – 2023. – № 10. – С. 177-193. *Розглянуто європейський досвід*

впровадження освіти дорослих, виявлено недоліки вітчизняної імплементації, які потребують удосконалення. Встановлено, що крім навчальних закладів державного зразка, що надають послуги у сфері дорослої освіти, існують спеціалізовані навчальні заклади дорослої освіти, які пропонують різноманітні програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації для дорослих, а також професійні курси, онлайн-курси та тренінги в межах приватних освітніх організацій та тренінгових центрів. Визначено вразливі групи населення, які постраждали від війни та потребують першочергової підтримки з боку держави у сфері освіти дорослих.

Текст

:

<http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6110/6144>

52. Стребна О. В. Аспекти організації онлайн-навчання в закладах дошкільної освіти [Електронний ресурс] / О. В. Стребна // Пед. альм. : зб. наук. пр. / КВНЗ Херсон. акад. неперерв. освіти. – 2023. – № 53. – С. 30-39. Розглянуто педагогічні умови навчання дітей у закладах дошкільної освіти (ЗДО), психолого-педагогічні особливості взаємодії педагогів і батьків в онлайн-середовищі. Проаналізовано результати опитування педагогів Херсонщини з теми «Професійні запити педагогічних працівників ЗДО щодо організації онлайн-навчання під час воєнного стану». Виявлено зацікавленість дорослих у продовженні освіти дошкільників засобами онлайн-навчання у воєнний час. Наголошено на проблемних моментах освітньої діяльності педагогів і запропоновано конкретні кроки щодо організації онлайн-освіти дітей. Визначено сучасні освітні онлайн-інструменти, якими можуть користуватися вихователі та батьки дітей дошкільного віку. Текст : <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/437>

53. Топузов О. Система освітнього партнерства закладу загальної середньої освіти в умовах війни [Електронний ресурс] / О. Топузов, А. Данко // Укр. пед. журн. – 2023. – № 3. – С. 5-12. Розглянуто найсуттєвіші зміни в системі освітнього партнерства вітчизняного закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО), що спричинені повномасштабною

агресією РФ проти України. Визначено нові умови функціонування і розвитку закладів системи повної загальної середньої освіти України (ЗСПЗСО), виникнення яких зумовила російська агресія. Описано вплив умов воєнного стану на структурні компоненти системи освітнього партнерства вітчизняного ЗЗСО. Текст :

<https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/672/700>

54. **Трансверсальність у професійній підготовці майбутнього фахівця: глобальний, європейський та національний контексти** / [М. Бойченко та ін. ; за заг. ред. М. Бойченко] ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. — 333 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А827216** *Окреслено актуальні питання професійної підготовки майбутнього фахівця на засадах трансверсальності у глобальному, європейському та національному контекстах, а саме: роль університету як агента трансверсальності в розбудові освітньо-наукового простору, особливості професійної підготовки докторів філософії у глобальному контексті, проблеми технологізації магістерської підготовки здобувачів освіти, розвиток трансверсальних компетентностей педагогічних кадрів та національні здобутки в галузі неформальної освіти на засадах трансверсальності.*

55. **Ужгородський національний університет – 75 років поступу і зростання** / [відп. ред. В. І. Ільницький]. – Ужгород : Говерла, 2022. – 214 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Б370199** *Подано ілюстровану розповідь про становлення, сучасну добу та перспективи розвитку Ужгородського національного університету – одного з провідних класичних університетів України та Центральної Європи.*

56. **Феєр О. В. Використання інноваційних технологій в сучасному освітньому процесі** [Електронний ресурс] / О. В. Феєр // Освіта і наука. – 2023. – № 1. – С. 246-253. *Розглянуто актуальність використання інноваційних технологій навчання у закладах вищої освіти (ЗВО), причини їх використання. Визначено основні інноваційні технології (віртуальна та*

розширена реальність, машинне навчання та штучний інтелект, комп'ютерне моделювання, онлайн-навчання), які використовуються в сучасному освітньому процесі. Досліджено та узагальнено переваги кожної технології.

Текст

:

<https://msu.edu.ua/educationandscience/uk/2023/08/07/%d0%b2%d0%b8%d0%bf%d1%83%d1%81%d0%ba-134-2023/>

57. **Хараджи М. Емоційно-психологічний стан студентської молоді під час війни** [Електронний ресурс] / М. Хараджи, Г. Труніна // Перспективи та інновац. науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина. – 2023. - № 12. – С.793-801. *Визначено основні фактори, які впливають на емоційно-психологічний стан студентської молоді під час війни. Вказано на важливість підтримки студентської молоді під час війни, необхідність надання їм підтримки та ресурси для розуміння та управління своїми емоціями. Розглянуто деякі види підтримки, які можуть бути корисними: створення безпечного та підтримуючого середовища, психологічна допомога та консультування, соціальна підтримка, засоби саморегуляції.* Текст :

<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5963/5996>

58. **Ходаковська А. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі** [Електронний ресурс] / А. Ходаковська // Теорія і практика упр. соц. системами. – 2023. – № 3. – С. 17-33. *Розглянуто моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі. Встановлено, що цільовими орієнтирами упровадження розробленої моделі є не тільки опанування здобувачами освіти новими професійними знаннями, способами вдосконалення педагогічної діяльності, а й розкриття ними внутрішніх сил і резервів, творчого потенціалу, особливостей особистісно-професійного самоздійснення.* Текст :

<http://tipus.khpi.edu.ua/article/view/288336>

59. **Чикалова М. Особливості освітнього процесу в умовах повномасштабних бойових дій** [Електронний ресурс] / М. Чикалова, Н. Юхно // Укр. пед. журн. – 2023. – № 3. – С. 13-22. *Висвітлено позитивні (віддалений доступ, гнучкий графік підготовки та виконання завдань, виховання самостійності та самодисципліни тощо) та негативні (технічні проблеми, відсутність зв'язку, інтернету, брак живого спілкування, що часто переростає в ізоляцію та відчуженість тощо) сторони дистанційного навчання. Вказано на доцільність проведення змішаного типу занять, які поєднують елементи традиційного навчання у закладах освіти (лекційні заняття, створення спільних проєктів, організація практичних занять та самостійної роботи тощо) з використанням інформаційних технологій та онлайн-ресурсів (взаємодія з викладачем чи однокласниками через віртуальні платформи та інструменти тощо). Наголошено на актуальності співпраці загальноосвітніх навчальних закладів та університетів у питаннях взаємоінтеграції в освітній простір.* Текст : <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/673/702>

60. **Шараєвська О. Вмістить тисячі дітей: в Україні відкриють першу підземну школу** [Електронний ресурс] / Олександра Шараєвська // Focus.ua [вебсайт]. – 2023. – 3 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що влада Харкова хоче побудувати першу в Україні підземну школу, щоб учні мали змогу навчатися навіть під час майже щоденних російських ракетних атак. За словами міського голови Харкова Ігоря Терехова, ця підземна школа відповідатиме найсучаснішим нормативним вимогам до захисних споруд. Він наголосив, що таке укриття дасть змогу продовжити безпечне очне навчання тисячам харківських дітей.* Текст: <https://focus.ua/uk/ukraine/596750-vmistit-tisyachi-ditey-v-ukrajini-vidkriyut-pershu-pidzemnu-shkolu>

61. **Швардак М. В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до**

застосування технологій педагогічного менеджменту / Маріанна Василівна Швардак ; за наук. ред. О. М. Галуса. – Одеса : Олді-плюс, 2022. – 356 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A827138** У монографії розкрито теоретико-методологічні засади, обґрунтовано концептуальні положення, розроблено технологічне забезпечення та методичний супровід системи підготовки майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до застосування технологій педагогічного менеджменту

62. Шведова Я. В. Умови ефективної соціальної взаємодії учнів молодших класів при дистанційному навчанні [Електронний ресурс] / Я. В. Шведова, Є. С. Сидоренко // Наук. зап. каф. педагогіки / Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – 2023. – № 52. – С. 127-137. *Зазначено, що зважаючи на воєнний стан, молодші школярі більшості регіонів України не мають можливості перебувати в щоденному "живому" спілкуванні з однолітками й вчителями, де активно розвиваються навички соціальної взаємодії. Вказано, що для вирішення цих проблем необхідно використовувати сучасні методи та технології, зокрема, інтерактивні форми роботи, дистанційні ігри та завдання, ефективно використовувати відеоконференції для організації колективної роботи та дискусій з учнями.* Текст :

<https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/22341>

63. Шестопалова І. Он-лайн навчання в університетах України : мотивація студентів [Електронний ресурс] / І. Шестопалова // Наук. праці МАУП. Серія : Пед. науки. – 2023. – № 2. – С. 36-42. *Проаналізовано шляхи підвищення мотивації здобувачів вищої освіти в умовах он-лайн навчання в університетах України. Встановлено, що важливою передумовою здійснення успішного та ефективного дистанційного навчання є врахування викладачем мотиваційного фактора, свідомий розвиток і керування ним впродовж усього навчального процесу. Увагу приділено з'ясуванню функцій та завдань викладача в умовах дистанційного навчання, необхідності формування почуття єдності групи, активному спілкуванню і самореалізації студентів, що сприятиме активізації діяльності і зацікавленості під час онлайн*

<http://journals.maup.com.ua/index.php/pedagogy/article/view/2661>

64. **Ямполь Ю. Менеджмент освітньої діяльності в Україні під впливом сучасних тенденцій навчання** [Електронний ресурс] / Ю. Ямполь, Н. Стаценко, І. Адамович // Наук. інновації та перед. технології. Серія : Упр. та адміністрування. Економіка. Право. Педагогіка, Психологія. – 2023. – № 10. – С. 221-233. *Розглянуто сучасні тенденції навчання та їх вплив на менеджмент освітньої діяльності. Визначено функції менеджменту освітньої діяльності в сучасних умовах. Висвітлено зміни, які відбуваються у сфері управління закладами освіти та освітніми системами.* Текст: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6114/6148>

Освіта в зарубіжних країнах

65. **Бабич Д. Управління освітньою галуззю в сфері планування її фінансування на основі запровадження досвіду Європейського Союзу** [Електронний ресурс] / Д. Бабич, Г. Сукрушева, М. Чужданова // Наук. інновації та перед. технології. Серія : Упр. та адміністрування. Економіка. Право. Педагогіка, Психологія. – 2023. – № 11. – С. 332-336. *Висвітлено стан фінансування освітньої галузі в країнах Європейського Союзу (ЄС) за останні 10 років. Доведено, що в країнах ЄС система бюджетного фінансування освіти базується на використанні різних методик, які формуються на основі принципів справедливості та прозорості розподілу коштів. Тому опрацювання основних методів і форм фінансування освіти в країнах із розвинутою економікою були б корисними для України.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/6279/6312>

66. **Батарєєв В. В. Використання цифрових технологій в процесі викладання, цифровізація і інформаційні технології у світі** [Електронний ресурс] / В. В. Батарєєв, В. Г. Григор'єва // Публіч. упр. і адміністрування в Україні. – 2023. – Вип. 33. – С. 156-160. *Проаналізовано використання цифрових технологій в освітній діяльності, особливості впровадження*

цифрових технологій в освітній процес. Визначено вимоги до цифрової платформи для викладацької діяльності. Розкрито особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі, переваги та недоліки. Розглянуто питання щодо вимог до таких технологій для забезпечення якісного та результативного навчального процесу. Зроблено висновок, що особливістю розвитку і використання цифрових технологій в процесі викладання є їх адаптивні властивості, що дозволяють встановлювати та підтримувати безпосередні зв'язки зі студентами. За таких умов підвищення ефективності освіти відбувається завдяки застосуванню цифрових технологій у поєднанні з традиційними та інноваційними технологіями навчання. Текст: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/29.pdf>

67. **Гапчук Я. Європейський досвід використання Е-навчання у вищій школі** [Електронний ресурс] / Я. Гапчук // Перспективи та інновації науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина. – 2023. – № 13. – С. 106-113. Висвітлено досвід впровадження та використання Е-навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) країн Європейського Союзу (ЄС), особливості значення індексу Е-навчання *Ecopomist*, що вказує на готовності країн ЄС забезпечувати ефективне функціонування Е-навчання. Розглянуто різні рішення, що застосовуються для організації та функціонування Е-навчання в Європейських ЗВО. Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/6399/6432>

68. **Максименко О. Проблема управління шкільною освітою у науковому полі Норвегії** [Електронний ресурс] / О. Максименко // Укр. пед. журн. – 2023. – № 3. – С. 37-53. Висвітлено питання управління шкільною освітою у науковому полі Норвегії на прикладі досвіду наукової роботи Університету Осло. Зазначено, що Норвегія, пройшовши шлях демократичних змін в освіті, накопичила значний досвід з управління шкільною ланкою, вивчення якого сприятиме збагаченню потенційних можливостей та інструментів для аналізу, відпрацювання і подальшого

впровадження у державному секторі шкільної освіти в Україні. Текст :
<https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/678/708>

69. Полівко Л. Порівняльний аналіз румунської та української системи в контексті сьогоденних змін [Електронний ресурс] / Л. Полівко // Перспективи та інновац. науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина. – 2023. – № 13. – С. 302-311. *Висвітлено відмінності у системі середньої освіти Румунії та України, проаналізовано особливості початкової, середньої та старшої школи. Зазначено, що в системі початкової та середньої освіти багато спільного, а у старшій школі є суттєві відмінності, які наша держава планує нівелювати із запровадженням концепції Нової української школи (НУШ) у старшій школі. Розглянуто систему вищої освіти в Румунії, охарактеризовано її рівні та визначено заклади, які забезпечують її розвиток.* Текст :
<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/6417/6450>

70. Савчук Б. П. Зарубіжний досвід використання коучингу в підвищенні педагогічної майстерності [Електронний ресурс] / Б. П. Савчук, О. В. Вінтоняк, В. М. Ковальчук // Пед. альм. : зб. наук. пр. / КВНЗ Херсон. акад. неперерв. освіти. – 2023. – № 53. – С. 70-77. *Розглянуто зарубіжний досвід використання освітнього коучингу в розвитку професійної майстерності педагогів із можливістю його адаптації до українського освітнього середовища. Зазначено, що використання коучингу в галузі освіти зарубіжних країн здійснюється на різних рівнях – загальнодержавному, регіональному, місцевому та окремих освітніх закладів. Зроблено висновок, згідно з яким спеціально розроблені навчальні коучингові програми і проєкти можуть бути ефективними в підвищенні педагогічної майстерності вчителів і викладачів різних типів освітніх закладів України.* Текст : <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/444>

71. Стойка О. Я. Базові поняття цифровізації освіти та підготовки вчителів в Республіці Польща, Угорщині і Україні [Електронний ресурс] / О. Я. Стойка // Педагогіка формування творч.

особистості у вищ. і загальноосвіт. шк. – 2023. – № 88. – С. 15-20. *Висвітлено базові поняття цифровізації освіти та підготовки вчителів в Республіці Польща, Угорщині та Україні. Акцентовано увагу на необхідність застосування новітніх підходів та інноваційних технологій у професійній підготовці вчителів, оскільки освітній процес швидко змінюється в сучасному інформаційному середовищі.* Текст : <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2023/88/2.pdf>

72. ЮНЕСКО і МОН запускають програму з цифрової педагогіки [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 16 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням пресслужби Міністерства освіти і науки (МОН) України, ЮНЕСКО і МОН запускають новий курс "Цифровий учитель", який розроблено для підтримки дистанційного і змішаного навчання в Україні. Програму створено для щонайменше 50 000 вчителів із метою розвитку навичок цифрової педагогіки й використання інструментів для якісного дистанційного і змішаного навчання. Новий тренінг, розроблений ЮНЕСКО за фінансування Google.org, вирішуватиме виклики, зокрема поліпшуватиме навички вчителів і їхні вміння використовувати цифрові інструменти, покращуватиме умови їхньої роботи й емоційний стан.* Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/yunesko-i-mon-zapuskayut-programu-z-cifrovoyi-pedagogiki.html>

**Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко

24 жовтня 2023 р.